

# Grote Groninger Gebouwenenquête 2017

## Juryrapport

### Introductie

Ieder jaar worden de genomineerde gebouwen voor de Grote Groninger Gebouwenenquête beoordeeld door het publiek en door een onafhankelijke vakjury. Dit jaar bestond deze uit architect **Jelle de Jong** van J.O.N.G. architecten, ontwikkelaar **Vincent Taapken** van New Industry en **Rodina Fournell** van Bureau Stek.

Op een ochtend in juni reisden de juryleden af naar Groningen. Zit Groningen architectonisch weer in de lift? Werpt de hernieuwde economische voorspoed alweer haar vruchten af? Loopt de groei van de stad gelijk op met een groeiende aandacht voor kwaliteit? Of zit de klad er nog in en blijven de effecten van de crisis zichtbaar...

Als kapstok voor een goede beoordeling stelde de jury een aantal beoordelingscriteria op. Belangrijke thema's werden genoemd: een goede inpassing in de omgeving, een meerwaarde voor de omgeving die uitnodigt tot ontmoeting en *last but not least* goed opdrachtgeverschap. Want met een goede opdrachtgever begint het. Zonder dat kan er eigenlijk geen goed gebouw ontstaan. Zo'n goede opdrachtgever kiest zorgvuldig z'n architect, weet wat hij wil maar laat zich ook inspireren. Bovendien doen goede opdrachtgevers vaak wat terug voor de stad.

Natuurlijk zijn het niet alleen de goede opdrachtgevers die ertoe doen. Ook de architect heeft een rol. Hij/zij dient zich te verdiepen in het programma, de wensen en de context. Verder ligt er ook een rol bij de gemeente. Deze bepaalt immers de (stedenbouwkundige) kaders en geeft met een heldere visie op de stad inspirerend richting, tenminste, als het goed is. Voor wie maken we de openbare ruimte en met welke kwaliteit? Waar bouwen we voor wie? En doen we het met liefde en aandacht? Gelukkig heeft Groningen wat dat betreft een eer hoog te houden.

### Bespiegeling

Onderweg viel het de jury op dat de stad gefragmenteerd is. Alsof de verschillende wijken vooral op zichzelf gericht zijn. Paddepoel en Selwerd, maar ook Zernike – een dienblad met een paar bijzondere gebouwen – en het UMCG-terrein kijken vooral naar binnen en openen zich niet naar de stad. Waar zijn de spreekwoordelijke lasnaden? Naar verwachting zal Groningen de komende jaren fors doorgroeien. Er valt nog behoorlijk wat te verdichten. Wellicht dat hier zich ook een kans aandient voor meer verbinding en meer stedelijkheid. Verder miste de jury soms de rafelranden die de stad extra smoel geven. Een stad hoeft echt geen kinderdagverblijf te zijn met louter afgeronde hoeken. Op sommige plekken mag het schuren.

Maar misschien wel de belangrijkste constatering... Wie is er nou eigenlijk de baas in Groningen? De auto of de bewoner? Tijdens onze ronde troffen we namelijk diverse voorbeelden aan van parkeeroplossingen die niet bepaald de schoonheidsprijs verdienen. Dat mag Groningen toch niet laten gebeuren: dat de auto de kwaliteit en bruikbaarheid van onze (semi)openbare ruimte aantast. Hier valt nog veel te winnen!

## Grote Groninger Gebouwenenquête 2017

Wat betreft de genomineerde gebouwen hoopte de jury op liefde op het eerste gezicht: dat moment waarop je op een gebouw afloopt en merkt dat het iets met je doet. Of de jury verliefd is geworden? Nou, dat zou maar zo kunnen! Al kunnen we al wel verklappen dat het niet om meerdere 'schatjes' gaat. Over het algemeen was de jury namelijk niet echt onder de indruk van de oogst. Hiervoor zijn op te veel plekken te veel kansen blijven liggen; hebben opdrachtgevers hun rol te eenzijdig ingevuld en/of liet de aansluiting op de openbare ruimte veel te wensen over.

Maar: toch willen we tot slot van deze korte beschouwing iets benadrukken. Als jury weten we natuurlijk dat eerdere jury's kritisch waren, zeker in de afgelopen jaren. Groningen zou de titel architectuurstad niet langer waard zijn. 'Onze' jury vindt dat niet. Of het nu te maken heeft met een aantrekkelijke markt of niet: we herkennen nieuw elan en hernieuwd enthousiasme. Dat vertaalt zich misschien nog niet in de bouwproductie maar als de stad op de ingeslagen weg doorgaat, hebben wij alle vertrouwen dat het goed komt. Het blijft wel zaak elkaar te enthousiasmeren en uit te dagen. Architecten, opdrachtgevers, gemeente, bouwers: spreek elkaar aan, ga in gesprek, inspireer, leg de lat hoog, durf kritisch te zijn maar durf ook een compliment uit te delen! Dat is Groningen niet alleen verplicht aan zichzelf. Nee, juist die inspirerende dialoog en het streven naar het beste maakt het vak zo mooi. Duurzame kwaliteit. Dat is waar Groningen voor moet gaan.

### De prijzen

Dan naar de prijzen. Bij welke projecten is de spreekwoordelijke vonk overgesprongen? Is er liefde in het spel? Met welke gebouwen willen wij als jury wel een date? Daarbij alvast een heugelijk feit: de jury is gevraagd om uit de genomineerden een nummer 1, 2 en 3 te kiezen. Daarin zijn we geslaagd. Daarnaast hebben we een speciale prijs: de Gouden Kiezel voor een bijzondere ingreep, opbouw of aanbouw. We beginnen met de Gouden Kiezel.

Allereerst de Gouden Kiezel. De vakjury heeft alle genomineerde Kiezelprojecten bezocht en ze tegen de lat gehouden. Hoe regeren ze op de omgeving? Wat voegen ze toe? En in hoeverre kunnen ze als inspiratie dienen voor vergelijkbare opgaven?

Graag wil de jury eerst haar grote waardering uitspreken voor de zorgvuldige renovatie van het winkelpand aan de Herestraat 73 door 0/80 Adviesburo Bouw. Deze eervolle vermelding heeft het project te danken aan de vanzelfsprekende manier waarop de originele kwaliteit in ere is hersteld.

De Gouden Kiezel gaat dit jaar aan een bijzondere 'kleine transformatie'. De jury is erg te spreken over de wijze waarop deze complexe opgave is aangevlogen. De toevoeging aan het bestaande gebouw is goed van proportie en maakt het bestaande een stuk mooier. "Daar zou ik wel willen wonen" was de spontane reactie van een van de juryleden. Dit project is een echte eyecatcher: een letterlijke kroon op het werk. De winnaar van de **Gouden Kiezel 2017** vanuit de vakjury is de **optopping van Utopia** door **AAS architecten** in **opdracht van Groningse panden** en uitgevoerd door **Bouwbedrijf Moedt**.

## Grote Groninger Gebouwenenquête 2017

Voor de grote prijs was aanzienlijk meer beraad nodig. De beoordelingscriteria werden er nog maar eens bijgepakt. Ook werd de vraag gesteld of ergens de liefde was overgeslagen. Dat bleek wel het geval: misschien niet op het eerste gezicht maar toch. De winnaar van de eerste prijs was dan toch vrij snel duidelijk. Maar welke gebouwen zijn verdienen een tweede en een derde prijs?

Het gebouw dat in 2017 de derde prijs wint heeft de jury pas in tweede instantie overtuigd. Het gebouw is zonder twijfel smaakvol en past keurig bij Groningen. Bouwtechnisch is het goed en consequent uitgewerkt. Misschien verdient het zelfs een eigen categorie: cappuccino architectuur. De jury begrijpt de historiserende insteek maar mist wel een rafelrandje. Juist dat had dit gebouw (en de plek in de stad) nog wat extra jeuk en uitstraling kunnen geven. De doorslag heeft de geweldige ruimtelijkheid met als absoluut hoogtepunt het dakterras gegeven. De winnaar van de derde prijs is **Vapiano**, ontworpen door **vector-i**, in opdracht van de **Gemeente Groningen** en gebouwd door **BAM Bouw en Techniek, Verbaan Systems**.

Van de winnaar van de tweede prijs was de jury al snel gecharmeerd. De mooie gevel met zijn prachtige kleur, de materiaalkeuze, de detaillering en gevellijnen konden de jury meer dan bekoren. Ook de vertaling van het programma naar het gebouw is op orde. Verder is de jury te spreken over de duidelijke entree. Bij bezoek was de aanleg van het terrein nog niet gereed. Desondanks heeft de jury alle vertrouwen in het landschapsonwerp. Daarmee zal dit gebouw uiteindelijk goed op z'n plek staan. Maar er is ook een kanttekening. Want volledige liefde is het niet. Er is een dissonant: iets dat de jury (net) niet goed vindt of gewoonweg te veel. Een net op een dak dat de techniek moet camoufleren... Dat zorgt alleen maar voor ruis. Vandaar de dringende oproep van de jury de installaties nog op een andere manier in te passen.

Gezien de complexe opgave – maak van een bunker een gebouw – en de hoge kwaliteit van de gevel gaat de tweede prijs naar **Proton Therapy Center Groningen**, ontworpen door **AAS architecten** in opdracht van **PTCG / Proton International** en gebouwd door **Visser & Smit Bouw**.

Dan de eerste prijs. Deze gaat eigenlijk gewoon naar het mooiste gebouw onder de genomineerden. Alhoewel, dit gebouw is zoveel meer dan alleen mooi. Het is op alle schaalniveaus en in alle aspecten een innovatief gebouw. Daarbij schuilt de kracht in de integrale aanpak. Het gebouw is bescheiden, haast ingetogen en juist daardoor van grote schoonheid. Het terugkerende contrast tussen techniek en natuurlijk maakt het extra spannend. De jury vindt het bovendien een prestatie dat het gebouw nergens een 'tech' uitstraling heeft. Verder was de jury erg onder de indruk van de materialisatie en afwerking. Dit zorgt voor fijne werk- en ontmoetingsplekken. De asymmetrische vorm wekt allerlei associaties op. Bovendien zorgt het samen met het gebouw aan de overkant van een grasveldje voor een mooie ruimtelijke compositie. En dat werkt door in de kwaliteit van de openbare ruimte op de campus. De eerste prijs gaat dit jaar naar **The Energy Academy Europe** van **De Unie Architecten in samenwerking met Broekbakema** in opdracht van **VGI Rijksuniversiteit Groningen** en gebouwd door **Friso Koopmans Bouwgroep**.